

Til: Instituttstyret
Fra: Instituttleder

Sakstype: D-sak
Møtesaksnr.: D-SAK3 6/23
Møtenr.: 6/2023
Møtedato: 23. oktober 2023
Notatdato: 7. oktober 2023
Arkivsaksnr.:
Saksbehandler: Christine Meklenborg Nilsen

Evaluering av stipendiatutlysningene 2021 og 2022

Bakgrunn

I 2021 og 2022 lyste instituttet ut stipendiatstillinger under forutsetning av at stipendiatene skulle knytte seg til aktive forskergrupper. Etter ønske fra styret har ledelsen evaluert prosessene.

Instituttets ønske for fordeling av stipendiatstillingene er å finne en modell som er mest mulig åpen slik at instituttet kan fange opp talenter. Samtidig er det ikke hensiktsmessig å få et antall søknader som ikke er håndterbart. Derfor søker instituttet en modell som balanserer disse to hensynene og som samtidig sikrer stipendiatene et godt fagmiljø.

I evalueringen av fordelingsmodellen søker vi å besvare følgende spørsmål:

- Hvordan har prosessen blitt gjennomført?
- Har komité sammensetningen en effekt på fordelingen mellom forskergruppene?
- Er det fagmiljøer som kommer spesielt uheldig ut med denne fordelingsmodellen?
- Hvilke elementer i utlysningstekst og søknadsprosess har fungert godt?
- Bør instituttet videreføre modellen i fremtidige utlysninger?

Spørsmål som bør belyses i fremtiden, er i hvor stor grad stipendiatene faktisk blir integrert i forskergruppene, og om intensjonen om å bygge gode miljøer rundt de yngste forskerne faktisk blir nådd.

Fordelingsmodellen

Universitetet får hvert år tildelt et visst antall stipendiatstillinger fra Kunnskapsdepartementet, som så fordeles videre. Det er fakultetsstyret ved HF som bestemmer hvor mange stipendiatstillinger hvert institutt skal få. De siste årene har dette vært gjort etter en *pro rata*-fordeling, hvor ILOS som det største instituttet ved fakultetet også får flest stillinger. I forbindelse med fordelingen stiller fakultetsstyret noen krav til stillingene. I 2021 skrev fakultetet at man ønsket «en aktiv forvaltning av stillingene på instituttnivå som sikrer disiplinens rekrutteringsbehov og at stipendiatene ikke skal knyttes kun til enkeltforskere, men komme inn i aktive fagmiljøer». Dette ble videreført som prinsipp også året etter.

Instituttet har tidligere forsøkt ulike modeller for tildeling av stipendiat. Det har for eksempel vært forsøkt å dele ut stipendiatstillinger strategisk til forskere som har forpliktet seg til å søke eksterne midler. Andre modeller kan være å gi alle nyansatte en stipendiat, eller å fordele stillingene mellom fagmiljøene. Instituttet

har erfart at det kan være svært krevende å lyse ut stipendiatstillinger knyttet til én enkelt forsker, til prosjektinitiativ eller til svært spesialiserte prosjekter. I de to første tilfellene risikerer man at stipendiaten blir isolert og relativt sårbar for endringer i dynamikken mellom veileder og stipendiat. Svært spesialiserte prosjekter på den andre siden kan gjøre det vanskelig å få gode stipendiater.

Ledelsen mener av prinsipielle årsaker at stipendiatstillinger bør lyses ut så bredt som mulig for å kunne tiltrekke seg de aller beste kandidatene. Erfaringen med helt åpne utlysninger har imidlertid vist at det er svært krevende å administrere. På den ene siden kommer det et svært høyt antall søknader, på den andre vil søknadene være så heterogene at det er vanskelig å sette ned en komité med nødvendig kompetanse til å behandle dem.

For å svare på disse to utfordringene valgte instituttledelsen i 2021 en modell hvor stipendiatstillingene lyses ut åpent innenfor instituttets tre disipliner: litteratur, språk og område. For å sikre at stipendiatene får et fagmiljø ble det lagt inn som forutsetning at stipendiatene måtte knytte seg til en aktiv forskningsgruppe.

Nøkkeltall for søknadsprosessene

Gjennom de åpne utlysningene har instituttet fått rundt 200 søknader til stipendiatstillingene hvert år. Stillingene er blitt utlyst i månedsskiftet november/desember med søknadsfrist i januar/februar. Etter erfaringene med utlysningene i 2021 valgte instituttet å skyve frem søknadsfristen i 2023 for å sikre at komiteene fikk tilstrekkelig med tid for å arbeide.

Tabell 1 Søknadsprosessene i 2022 og 2023

	Antall stillinger	Utlyst	Søknadsfrist	Antall søkere	Oppstart
2022	8	3. desember 2021	28. februar 2022	197	1. september 2022
2023	7	25. november 2022	31. januar 2023	203	1. september 2023

Dersom vi ser på fordelingen mellom disiplinene, ser vi at søkningen til litteratur er klart størst, med rundt 100 søkere begge årene. Språk har i underkant av 70 søkere, mens vi så at søkningen til område økte fra 2022 til 2023. I 2022 var det ingen kvalifiserte søkere til områdestillingen, og ingen ble kalt inn til intervju. Stillingen som var tiltenkt område, ble konvertert til en postdoktorstilling knyttet til Ukraina. I 2023 hadde instituttet fått en ny forskergruppe på område – Områdestudier – og det er naturlig å se økningen i både antall søknader og i antall kvalifiserte søkere i sammenheng med dette.

Tabell 2 Søkerne fordelt på disipliner

	2022				2023			
	Antall stillinger	Søkere	Intervju	Tilsatt	Antall stillinger	Søkere	Intervju	Tilsatt
Litteratur	4	108	8	4	3	99	6	3
Område	1	23	0	0	2	37	5	2
Språk	3	69	9	3	2	67	4	2

Tildelinger og gruppetilhørighet

UNIVERSITETET I OSLO

For å vurdere søknadene og komme med anbefalinger til styret, er det blitt satt ned én komité per felt. Alle komiteene har bestått av tre personer pluss en administrativ støtte. En fra ledelsen har ledet hver intervjukomité, mens de to øvrige har vært fast vitenskapelig ansatte. Der hvor det har vært mulig, har representantene kommet fra ulike forskningsgrupper. Et naturlig spørsmål å stille er om sammensetningen av tilsettingskomiteene gjør at enkelte miljøer forfordes i prosessen.

Instituttet hadde ved utlysningsfristen 31. januar 2023 registrert 17 forskergrupper: Bokhistorie, Engelsk språk og korpuslingvistikk, Estetikk og politikk, Figurativ kommunikasjon, Flerspråklighet og flerkulturelle forhold i Sentral-Europa og på Balkan, Fornemmelse av fellesskap, Grammatikk og mening, Grenselesninger, ILLREP, Kulturelle minnestudier, Kulturelle og litterære utvekslinger Norden/Latin-Amerika (CLLAN), Litterære tradisjoner og tekstkulturer i et tidligmoderne Europa, Migrasjon, grenser og identitet, Motstandens former, Områdestudier, Tidseksperimenter, Økokritisk litteratur- og kulturvitenskap. I tillegg ble FPIII-satsningen *Literature, Cognition and Emotions* (LCE) med på listen i litteraturutlysningen.

En gjennomgang viser at 11 forskergrupper har vært representert i de seks tilsettingskomiteene, mens sju grupper har fått tildelt stipendiat gjennom de to utlysningene. På litteratursiden er det bare to tilfeller hvor stipendiater er blitt tilsatt med tilknytning til en forskergruppe som er representert i komiteen. På språksiden og områdesiden er det færre forskergrupper og større samsvar mellom komiteen og de tilsatte stipendiatenes preferanser.

Tabell 3 Ansettelseskomiteenes medlemmer fordelt på forskergrupper

Komitémedlemmenes tilhørighet	Disiplin	2022	2023
Bokhistorie	litteratur	1	1
Estetikk og politikk	litteratur	1	1
Fornemmelse av fellesskap	litteratur	1	
ILLREP	litteratur	1	
Kulturelle minnestudier	litteratur	1	
Motstandens former	litteratur		1
Tidseksperimenter	litteratur		1
Økokritisk litteratur- og kulturvitenskap	litteratur	1	
Områdestudier	område		3
Engelsk språk og korpuslingvistikk	språk	1	1
Grammatikk og mening (GAME)	språk	1	1

I tabell 4 ser vi at én gruppe, Tidseksperimenter, har fått mer enn halvparten av stipendiatene i de to utlysningene. Dette kan imidlertid ikke ses sammen med gruppesammensetningen, da ingen fra Tidseksperimenter satt i ansettelseskomiteen i 2022, da gruppen fikk tre stipendiater.

Tabell 4 Stipendiatene fordelt på forskergrupper

Stipendiater og forskergrupper	Disiplin	2022	2023	Totalt
Kulturelle minnestudier	litteratur		1	1
Migrasjon, grenser og identitet	litteratur	1		1
Motstandens former	litteratur		1	1
Tidseksperimenter	litteratur	3	1	4
Områdestudier	område		2	2
Engelsk språk og korpuslingvistikk	språk	1	1	2
Grammatikk og mening (GAME)	språk	2	1	3

Man kan diskutere hvorvidt det er uheldig at enkelte grupper får flere stipendiater enn andre. Komiteene bes finne de best kvalifiserte kandidatene uten å skjele til hvilke grupper søkerne sikter seg inn mot. Det er altså ikke lagt inn noen begrensning med tanke på antall stipendiater per forskergruppe, ei heller er det et premiss at stipendiatene skal deles jevnt utover. Dermed vil fordelingen styres av søkermassen og kvaliteten på søknadene. Det eneste forbeholdet vil være knyttet til veiledningskapasitet. Derfor må instituttledelsen også vurdere i hvert enkelt tilfelle om det er mulig å ta opp nye stipendiater til forskergruppene. Før komiteen innstiller overfor styret, foretar komitélederne en uformell sondering med forskergruppelederne hvor de undersøker om det finnes veiledningskompetanse på de aktuelle prosjektene (anonymisert).

Instituttledelsen mener at det styrende prinsippet må være søknadenes kvalitet og at ansettelseskomiteene ikke skal strekke seg etter et slags rettferdighetsprinsipp, som fordeler jevnt mellom aktuelle forskergrupper. Både enkeltforskere og forskergruppene står fritt til å hjelpe søkere og å oppfordre aktuelle kandidater til å søke stipend. Et annet spørsmål er hvordan stipendiatstillingene fordeles med tanke på de ulike fagmiljøene. I tabell 5 viser vi den faglige tilknytningen til de nytilsatte stipendiatenes veiledere. Vi gjør oppmerksom på at tabellen ville sett noe annerledes ut dersom man hadde tatt utgangspunkt i stipendiatens tilknytning på mastergrad eller hvor de vil undervise som gjennomføringsstipendiater.

Tabell 5 Stipendiatene fordelt på fagmiljø (etter hovedveileders tilhørighet)

Fagmiljø	2022	2023	Totalt
Allmenn litteraturvitenskap og estetiske studier	3	1	4
Engelsk litteratur, amerikanske og britiske studier	1	2	3
Engelsk språk	1	1	2
Fransk	1	1	2
Italiensk	0	0	0
Slavisk/Øst-Europa	0	1	1
Spansk og portugisisk	0	1	1
Tysk	1	1	2

Tallene viser at det i liten grad er sammenheng mellom fagmiljøenes relative styrke målt i antall studenter og tildelingen av nye stipendiater. Dette vil være et problem dersom man ser stipendiatstillinger utelukkende i et rekrutteringsperspektiv, hvor nye stipendiater skal sikre videreføringen av fagene. Gitt dagens situasjon, hvor ingenting tilsier at det skal ansettes mange nye fast vitenskapelige, mener ledelsen at dette ikke er en relevant problemstilling. Derimot kan det diskuteres om det er ønskelig at alle fagmiljøene jevnlig får nye stipendiater fordi det bidrar til utvikling. I et slikt perspektiv er det nødvendig å se på alle stipendiater, også stipendiater som er tilsatt før 2022, og også stipendiater tilsatt på prosjekter. I Tabell 6 ser vi alle stipendiatene ved instituttet. Slavisk/Øst-Europa har flest med åtte stipendiater, noe som henger sammen med mange eksterntfinansierte forskningsprosjekter i miljøet. Engelsk språk har også et relativt sett høyt antall stipendiater, noe som skyldes eksterntfinansiering. Instituttets største fag målt i studiepoeng og antall ansatte, ENGLABS, har kun to stipendiater. Italiensk er det eneste fagmiljøet som ikke har noen stipendiater per i dag, men det skal nevnes at fagmiljøets siste stipendiat disputerte høsten 2022. Med en modell som tar utgangspunkt i forskergrupper, vil enkeltforskere kunne falle utenfor fordi de ikke har et naturlig faglig fellesskap på instituttet. Ledelsen mener allikevel at ordningen kan være et incitament til å søke fellesskap blant kollegaer, også i andre fagmiljøer.

Tabell 6 Antall aktive stipendiater per 1. oktober 2023

Fagmiljø	Aktive stipendiater
Allmenn litteraturvitenskap og estetiske studier	7
Engelsk litteratur, amerikanske og britiske studier	2
Engelsk språk	5
Fransk	4
Italiensk	0
Slavisk/Øst-Europa	8
Spansk og portugisisk	3
Tysk	2

Oppsummert ser vi at det ikke er belegg for å hevde at komitémedlemmene prioriterer egne felter på bekostning av andre. En forskergruppe har fått flere stipendiater enn de andre, noe vi setter i sammenheng med søkerkvaliteten og ikke komiteen. Når vi ser på instituttet som helhet, ser vi at det er en relativt god fordeling mellom fagmiljøene. Ledelsen oppfatter ikke fordelingen mellom fagmiljøer eller forskergrupper som alarmerende, men vil følge med på utviklingen. Det er viktig at komiteene er bredt sammensatt slik at de har kompetanse til å vurdere søknadene, og også for å sikre representasjon av flest mulig fagmiljøer.

Arbeidet med søknadene

Med over 200 søknader fordelt på tre komiteer, er det et stort arbeid som ligger bak utvelgelsen av stipendiatene. Jevnt over er mellom 30 og 50 % ikke kvalifisert til stillingene, men det kan være vanskelig å avgjøre om en søker har de rette kvalifikasjonene i henhold til utlysningen. For eksempel var det flere søkere som hadde valgt forskergruppen *flerspråklighet* som søkte for å forske på språk som ikke er i porteføljen på ILOS. De ble derfor vurdert som ikke-kvalifiserte.

Tabell 7 Søkere som ikke var formelt kvalifisert

År	Litteratur	Område	Språk
2022	30	3336	36
2023	34	24	24

Selv om mange ikke var formelt kvalifisert, sto det igjen svært mange søknader etter den første utsilingen. Det har gjort arbeidet omfattende og ressurskrevende. Elementer som gjør prosessen spesielt krevende, er at utlysningsteksten ikke er tilstrekkelig klar. Det må presiseres hvilke språk som er aktuelle forskningsfelt, og også hvilken faglig bakgrunn som er relevant. Videre er det et problem at ikke alle forskergruppenettsidene tydelig nok angir gruppens profil og aktivitet. Aktuelle søkere må lett kunne orientere seg med hensyn til kompetansekrav og mulige forskningsområder. Dette vil kunne få ned antall ikke-kvalifiserte søkere.

Med tanke på omfanget av komitéarbeidet ville det virke forenkende dersom alle søkerne la ved et sammendrag på én side hvor det ble gjort rede for hovedpunktene i prosjektet, ønsket forskergruppe, formell bakgrunn og språk (hvis relevant).

[I gjeldende retningslinjer for arbeidsppliktregnskapet ved ILOS](#) står det spesifisert at man kan få maksimalt 20 timers uttelling for arbeidet i stillingskomiteer ved tilsetning av stipendiater. Dette har vært et svært lavt tall sammenlignet med den reelle tidsbruken. Som en følge av det har ledelsen ved instituttet justert satsene for bedre å reflektere arbeidet: Stillingskomiteer med 0–50 søkere får maksimalt 20 timer i APR; 50–75

søknader gir 30 timer, mens over 75 søkere gir 40 timer i APR. En slik endring gjør stillingsprosessene mer kostbare, og timene tas fra det totale regnskapet for undervisning/administrasjon. Vi mener allikevel dette er en viktig jobb, og uttellingen må reflektere dette. At vi med denne ordningen bare har tre komiteer er også et argument for mer uttelling for de som deltar.

Oppsummering og anbefalinger

Etter en gjennomgang av prosessene ser vi at enkelte forskergrupper er mer attraktive enn andre blant søkerne. Vi vil anbefale forskergruppene selv å vurdere sin presentasjon på våre sider, samtidig som de også oppfordres til å være aktive i rekrutteringen av aktuelle kandidater. Vi ser at enkelte fagmiljøer får færre stipendiatstillinger enn om stipendiatene hadde blitt tildelt fagmiljøer heller enn forskergrupper. Her anbefaler ledelsen forskere og fagmiljøer å foreta en vurdering av hvordan de kan posisjonere seg bedre for å få stipendiater.

For å forenkle arbeidet med søknadene anbefaler ledelsen at det gjøres følgende endringer:

- Det må innskjerpes at forskergrupper som skal oppgis i utlysningsteksten, må ha gode og oppdaterte nettsider. Forskergrupper som ikke kan dokumentere aktivitet sist år, vil automatisk fjernes fra listen.
- Kvalifikasjonskravene i kunngjøringene må gjøres tydeligere, og det må spesifiseres hvilke språk/felt man kan søke om å forske innenfor.
- Alle søkere bes legge ved et vedlegg på maksimalt én side hvor de oppsummerer prosjektet, identifiserer og argumenterer for forskergruppetilknytning, formell bakgrunn og hvilke(t) språk eller språkområde som er relevant for prosjektet.
- Ved oppnevning av komiteene må det legges vekt på bredde i sammensetningen for å sikre kompetanse til å vurdere søknadene, men også at flest mulig forskergrupper og fagmiljøer er representert.

Etter en totalvurdering mener ledelsen at erfaringene med de åpne utlysningene rettet mot forskergruppene fungerer godt og ønsker å fortsette med dette. Vi vil anbefale en ny evaluering når stipendiatene som ble tilsatt i 2022 har disputert for å undersøke hvordan de har opplevd å være del av en forskergruppe.

Til diskusjon:

- Er styret enig i ledelsens vurderinger?